

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 A kiadványban átvéve:
 Éves ár... 10 kor.
 Helyben máskor átvéve:
 Éves ár... 20 kor.
 Vidékre postán szállítva:
 Éves ár... 24 kor.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelent minden nap a hóú és
 nagy vihar napok kivételével
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kizárólag visszafizetés
 vagy megfizetésre nem vállalkozik.
 Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők
 Helyes módra és árak.

NAGYVÁRAD, július 6.

Konkoly.

(Dr. H. L.) A babonás emberek azt mondhatnák, nem hiába pénteken kezdődött az idei esztendő, de szerencsétlen is. Vagy talán üstökös csillagok hozták a világra a háborút, hazánkra az aszályt és egyes vidékeken a küszöbön levő inséget? Akárhogyan is, akárhonnan is jött azonban a szomorú valóság az, hogy itt van. Megkezdődött az aratás, amelyet máskor örömmel várt a magyar gazdatársadalom, ma pedig fél tőle. Először attól fél, hogy nem lesz mit arasson, másodsor azért is fél, mert nem lesz, aki arasson. A szociáldemokrácia heréi kihasználják itt is a szorult helyzetet és fölheczzelik az aratómunkásokat, akikkel az alföld egyes vidékein az izgatások következtében most majd nem lehet szóba állni, olyan méltánytalan követelésekkel lépnek föl. És fanatikus engedelmességgel türik, hogy a rajtuk élőködő kolompások valósággal az orruknál fogva vezessék őket és nyeresz-kedjenek rajtuk.

Lapunkban éppen mostanában volt szó az Országos Magyar Gazdasági Egyesület mozgalmáról az agrárszociálizmus ellensúlyozására. Abban a fölterjesztésben, amelyet az egyesület a jelzett irányban intéz a kormányhoz, mindjárt az első pontban benne van az a fontos bizton-sági követelmény, hogy a nyári hóna-

pokban a szociáldemokrata munkásgyü-lések, valamint titkos összejövetelek szigoruan eltiltassanak. A népgyűléseken, a mennyiben megfelelő időben folynak le, olyanok részt ne vehessenek, mint szó-nokok, előadók, vagy tisztviselők, akik izgatás, vagy tulajdon elleni kihágás miatt büntetve voltak.

Bizony, az ilyen érdekes intézkedés cseppet sem válnék szegényére a gyüle-kezési jognak, vagy a szólásszabadság-nak, amelyeket a veritékcseppek üzerei vakmerően lábbal tipornak. Rövid idővel ezelőtt folyt le a pécsi szociálista mér-kőzés, amikor a szociáldemokraták meg-hívták a keresztény szociálistákat — vitára, de természetesen nem hagyták őket tisztességesen beszélni. Maguk pedig a legtisztességtelenebb fegyverekkel küz-döttek órákon keresztül. Pelczéder Agos-ton a központi pártszervezet egyik fő-agitátora volt a szónokuk, aki a közel-múltban négyhónapot ült a szegedi ál-lamfogházban papgyalázása miatt. Csiz-madia Sándort, a Népszava parasztpoé-táját, akit a zsidó-szabakörmives szép-irodalom oly különös előszeretettel portál, ugyancsak most itélték el Székesfejér-vártott, nyilvános népgyűlésen elkövetett izgatásért két havi államfogházra. Klárik Ferencz, a »Csuhasok« állítólagos írója, aki nem régen nagy zenebonát csinált Kecskeméten, csak a budapesti esküdtek papgyűlöletének köszönheti, hogy felmen-tették.

Ezek a Bokányi, vagy ahogy mondani szokás — a Jakabokányi-tábor lovagjai. Tudnivaló azonban, hogy a Mezőfi-had vezérkara sem más. Ott is van becsukás elég, hiszen a nemzetiségi szociálizmus szálai is jórésztben az ugynevezett ujjá-szervezett-párt központjába nyulnak vissza, Ez a központ, a mely voltaképpen egye-dül Mezőfi—Morgenstern párttitkár-ely-társ és rajta kívül senki más, furcsa kis intézmény lehet. Egyik szakadás a má-sikat éri, egyik röpirat a másikat és e röpiratokban a régi czimborák igen go-romba dolgokat szoktak elmondani az ujjászervezett-párt központjáról, helyeseb-ben a párttitkár pénzkezeléséről.

Hová jutott a magyar nép, hogyilyen elemek vezetésére bizza magát! Pedig nem hogy kevesbednének, ellenkezőleg egyre szaporodnak a hiveik. Kivált most, mikor ilyen rossz aratás előtt állunk. A bujtogató gyűlések egymást érik. A bé-késmegyei munkások egy ilyen gyűlésen sikra szálltak Mezőfi és ujságja, a »Sza-bad Szó« mellett, amelyről egy újabb ke-letű röpirat azt mondja, hogy mintegy 32000 koronát jövedelmez évenként. A csongrádi aratómunkások is gyűléseztek, oly megállapodással, hogy a munkaadók-kal — megbizottak útján fognak tár-gyalni.

Ugyan ki nem látja itt a lólábat? A megbizott természetesen valamelyik bu-sásan fizetett vezér, aki ugyan aligha fog kaszát a kezébe. Aradon 48 községből

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vallási viszonyok a régi Váradon.

Írta: Dr. Toth-Szabó Pál.

Csak mikor a katolikus Báthoriak léptek Erdély fejedelmi trónjára (1571), kezdett Váradon ismét fellendülni a katolikus hitélet. E tekintetben az érdem első sorban Báthori Ist-vánt, Erdély fejedelmét s lengyel királyt illeti, de nem tagadhatjuk meg az elismerést attól a férfitől sem, ki Báthori Istvánt e munkájában támogatta, helyesebben, vezette. A mantuai származású Possevino Antal, Jézus-társasági atya ez a férfi, ki mint tudós, bitterjesztő és államférfi egyaránt nagyszabású tevékenységet fejtett ki. Belső barátja volt Báthori Istvánnak, kívül mint lengyel királylyal lépett összekötte-tésbe s benső viszonyban maradt vele Báthori haláláig 1586-ig.

Possevino mint Európa más országaiban, úgy Magyarországon és Erdélyben is a kato-likus egyház felvirágoztatására katolikus isko-

lák és papnevelő intézetek alapításában, kath-irodalmi művek terjesztésében látta a leghat-hatósabb eszközöket. Báthori Istvánt rábírta, hogy Kolozsvárott főiskolát s papnevelőintézetet alapítson. A mint 1583. febr. 13 án az alapító oklevél kiállítatott, Possevino Erdélybe ment, hogy a kiskoru fejedelem, Báthori Zsigmond tanácsosaival az intézetek felállításáról érte-kezzenek. A mikor itt feladatát sikeresen meg-oldotta, Lengyelországba való visszatérében, Váradon át vette útját s itt márczius második felében egy napot töltött.

Utítársa Piazza Tamás, szintén Jézus tár-sasági atya, utjokról részletes tudósítást kül-dött rendfőnökének s ebben megemlékezik a várad-i látogatásról is.

»Mikor Váradhoz közeledtünk, az erős várnak, nemrégiben a püspök székhelyének parancsnoka százharmincz lovas élén kétezer lépés távolságra elénk jött. Noha nem kato-likus tiszteletteljesen fogadott minket és a vá-rospan elkészített szállásunkra kísért. Ott, hol a katolikus papok kiűzetése következtében

több év óta nem miséztek, — misét mon-dottunk.

Ebéd után megjelent Possevino előtt egy szegény tót pap, ki a magyar nyelvet érti ugyan, de nem beszéli, az iskolamester 70 polgár s mintegy husz fiu kíséretében. Ezek körtével, almával és szőlővel kedveskedtek. Ugyanis nemes fajú gyümölcsökben bővelkedik az a vidék.

Örömlőket fejezték ki jövetelünk felett, hathatósan esedeztek segítségünkért, elöadván, hogy nincs magyar hitszónokuk, noha kétezer-nél többen vannak, nagyobb ünnepeken pedig a török hódoltságából és Magyarországon egyéb részeiből mintegy 5—6000 ember jön össze, hogy legalább misét hallgassanak.

Elöadták, hogy nincs, a ki nekik »a ke-nyeret szeje,« és a veszedelmes kálvinistáknak, kik a császárt uraló Magyarországot úgy szól-ván teljesen elárasztják, ellenszegülni képes lenne.

Elömutatták a lengyel királynak néhány nap előtt érkezett levelét, melyben kérésükre

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTELLER EDE

angol divat férfiszabó-czég

Szövetek méterenként nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

Nagyvárad,
 Fő-utca,
 (Uri Casinó-épület).

TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legújabb sza-bás szerint a legszebb kivitelben készít *férfi-öltönyöket*, s minden e szakba vágó ruhaneműeket. — Női costumók és valódi angol SZÜVETEK nagy választékban.

125 kiküldött tanácskozott az aratásról. És így tovább.

Könnyű elképzelni, hogy az idén, a mikor a termés rossz, felszórt követelések mellett könnyen támadhatnak differenciák a kellemetlen helyzetbe jutott munkaadók és a felbujtott aratók között. Ha már most a munkaadók idegen munkások bevonásával, esetleg — ha tehetik aratógépek útján iparkodnak szabadulni a kényszerhelyzetükből, ennek helyenkint véres következményei lehetnek. Amitől Isten óvjon. A konkolyt, amely a szárazság csapását növeli, bajos kiirtani az aratásra kerülő búzából. Arra kell ügyelnünk, hogy a konkolyhíntők lelketlen munkáját annak idején lehetetlenné tegyük.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 6.

Elnök: Perczel Dezső bemutatja Kálosi József és Josipovich Géza levelét hat heti szabadság engedélyezése tárgyában.

Olay Lajos: Nem tartja megengedhetőnek, hogy oly fontos ügyek tárgyalása közepette Kálosi elvtárs távol legyen és ezért a kérelmet nem tartja a maga részéről megengedhetőnek. (Mozgás a baloldalon.)

Nessi Pál úgy tudja, hogy Kálosi beteg és így szüksége van a szabadságra, miért is javasolja, hogy a Ház adja meg.

Elnök: Mintán két indítvány adatott be, felteszi a kérdést.

Olay Lajos: A Ház nem határozatképes.

Felkiáltások a jobboldalon: Szép kis komédia!

Olay Lajos: (öklével a padot veri) Azt a sok mameluk mindenét! Legyetek itt százan, ha 5 óráig ülést kell tartani. (Zaj.)

Elnök: Figyelmezteti Olayt, hogy ezt joga van szóval előadni, de ne verje a padot.

Olay Lajos: Minek mondják, hogy komédia.

Elnök: Felteszi a kérdést, mire a Ház Olay Lajos kivételével megadja a szabadságot.

Olay Lajos: Kéri a határozatképeség konstatálását.

Elnök elrendeli a jelenlevők megszámlálását, bejelenti, hogy a Ház határozatképtelen, mert csak 75-en vannak jelen, miért is felfüggeszti az ülést 5 percre.

Szünet után

Elnök az ülést újból megoyítja, felteszi a kérdést.

A ház egyhangulag megadja a szabadságot.

Elnök úgy látja, hogy a ház megint határozatképtelen, elrendeli a névsor felolvasását, mely után konstatálja a határozatképeséget. A kérdést újból felteszi, a többség megadja a szabadságot.

Következik az

1904. évi költségvetés

folytatólagos tárgyalása.

Benes László a kisbirtokosok helyzetén az adók leszállításával kíván segíteni. Szabolcs vármegyében, Nyíregyházán egy 10 katasztrális földbirtokkal bíró kisgazda évente földje után fizet . . .

Gabányi Miklós: Ezt hallgassátok meg mamelukok, el megy a kedvetek a 450 millió megszavazásától!

Molecz Dániel: Meghallgatjuk, csak te hallgas!

Benes László: . . . földadót 36 k., házadót 1 k. 60 f., másodosztályú kereseti adót 6 koronát, betegápolási adót 1 k. 70 fillért, közköltséget 26 k. 36 fillért, utadót 6 koronát, megyei póladót 2 k. 18 fillért stb. Oda jut a szegény nép ezzel az adóterhessel, hogy alig bírja magát fentartani, sőt tartozásokba veri magát. Szólok nem rég tagja a Háznak, de egész életén át figyelemmel kísérte az országgyűlés működését, mely után arra a meggyőződésre jutott, hogy itt csak adókat szavaznak meg, újabb és újabb horribilis költségeket, melynek túlnyomó részét fölemészti a hadsereg. Ez a rendszer a tönk szélére juttatja a

szegény földművelő népet, ezzel a rendszerrel nem segítünk rajtuk.

Altalában nem helyesli a pénzüzetek, hitelszövetkezetek olcsó hitelét sem, mert ezzel csak jobban alkalom nyílik a szegény földművelőnek az eladósodásra. A kisiparosok helyzetén az országos vásárok szabályozásával lehetne segíteni.

Hibáztatja azt a rendszert, hogy a nem tanult iparosok iparendélyt nyerhetnek, ezek aztán tisztességtelen versenyt fejtenek ki, rákényszerítik a szegény iparost áruinak olyan áron való elárúsítására, mely mellett alig van pár fillér haszna.

Az önálló vámterület mellett be zél ez után, melylyel segítve lesz a kisgazdák, a kisiparosok. Ugy látja, hogy a jelenlegi kormány nem áll azon az elvi alapon, hogy ezeken a bajokon, ezekkel a módszerekkel segíteni képes lenne, nem viseltetik iránta bizalommal, nem fogadja el a költségvetést. (Helyeslés a baloldalon.)

Bakó József azzal kezdi, hogy csak olyan kormány állhat meg a kormányzás alapján, mely bírja a nemzet bizalmát, amely bírja környezetét szeretetével, becsülését. A miniszterelnök egy csomó ígérettel jött elő, amelyből semmi sem teljesedett. Mint egy bűvész elő vett egy kalapot, kihuzogatott belőle különböző színű papiros pántlikákat, de bár milyen színűek is ezek a pántlikák, ő csak azt látja belőle, hogy a miniszterelnök csak kétszínű: feketesárga.

Csak olyan miniszterelnök állhat meg a kormányzás talaján, mely az alkotmányos alapon kíván kormányozni, amelyik kormányt egy tiszta magyar képviselői kar támogat.

Salacz Gyula: Hát mi mik vagyunk?

Gabányi Miklós: Szabadelvű képmutatók!

Bakó József: Maguk inkább osztrák, mint magyar képviselők. A miniszterelnök sokat ígér semmit sem ad. Hanem a szó legteltesebb értelmében erőszakos, erőszakkal akar magának tiszteletet teremteni. Ezt azonban az ő pártja részéről sohasem fogja magának kieszközölni, mert ő nemcsak neki, hanem egy 67-es kormánynak sem szavazzák meg a kormányzás eszközeit. Kell, hogy kudarcot valljon a miniszterelnök az ő kormányzásával. Pártjának vissza kell verni mindazokat a támadásokat,

megígérte, hogy gondoskodik a hitszónok fizetéséről és ellátásáról, ha sikerül egyet Nagyszombatban vagy Pozsonyban találniok.

Végre a polgárok felkérték Possevino, eszközölje ki, hogy Szent György napján, vagy pünkösd ünnepére Kolozsvárról egy jezsuita atya jöjjön hozzájuk, a ki legalább egy prédikációt tartson.

Ki lett volna annyira keményszívű, hogy ilyen szent szomszág meg ne hassa? A mi szemünkből könnyek fakadtak. Possevino atya, az isteni gondviselés által rendőnk iránt tanusított nagylelkűség ezen újabb megnyilatkozásától fellelkesítve, minden módon igyekezett őket megvigasztalni és a katolikus hitben megszilárdítani, a miben protestáns tolmács segítségével kényszerült élni.

Igéretet tett, hogy rajta lesz, hogy amennyiben lehetséges, pünkösd ünnepére Kolozsvárról egy hitszónok jöjjön hozzájuk; továbbá, hogy egy másik papot a császárt uraló területen találjanak, magyar katekizmust és egyéb katolikus könyveket kapjanak.

Buzdította őket, hogy négy etöréhaladotabb korn ifjút küldjenek a pápa és a lengyel király által alapított kolozsvári papnevelő in-

tézetbe, a hol a nagy termés számára papokká fognak kiképeztetni.

Egy jelenlevő nemes embert rábeszélte, hogy jólelkűtű fiát kiképeztetés végett Kolozsvárra küldje a mieinkhez. Az iskolamesternek a katekizmust és más könyveket adván át, felhívta őt, hogy a katekizmusnak az imádságról szóló utolsó fejezetét olvassa fel a tanulók előtt.

A papot is könyvekkel, a római misekönyvvel ajándékozta meg, egyúttal meggyőződve becsületességéről, a gyóntatásra felhatalmazással látta el; intvén, hogy súlyosabb esetekben a kolozsvári kollégium rektorához, vagy a gyulafejevári residenciának főnökéhez forduljon, akikre ő a pápától nyert felhatalmazásait teljes mértékben átruházta volt.

Ugyanakkor Possevino atyánál a kálvinista prédikátor, mint mondá, udvariasságból látogatást tett. Possevino atya tudván, hogy az ő zaklatásaira kényszerítették távozásra a katolikus hitszónokot és a váradi katolikusok iránt mély részvétet táplálván, elfogadta őt ugyan, de nehogy a jelenlevő katolikusok megbotránkozzanak, az ő színe előtt könyvek ajándékozásával vallásos hűségökben megerősít-

tette őket, egyúttal közlé, hogy a király akaratára szerint a kálvinista prédikátornak a katolikus vallás gyalázásával fel kell hagynia.

A kálvinista prédikátor haragját elfojtani nem bírván, kérkedve mondá: Mi leküzdöttük az arianusokat és ha vitatkozásba bocsátkozunk, mindenki ellenébe megtudjuk védeni hitelveinket.

— Te — válaszolá Possevino — azzal kérkedel, hogy az arianusokat leküzdöttétek. A katolikus egyház már rég leküzdötte és elátkozta őket, úgy mint titeket, mindnyájatokat. Vajjon a niceai zsinatot, az evangéliumot, a szent atyákat minden tévtan és eretnekéggel ellen ki szülte, ki fejlesztette, ha nem a katolikus egyház?

Mikor a prédikátor a vitát folytatni készült, Possevino így szólt:

Menjünk mi katolikusok isteni tiszteletünk végzésére. Te pedig sátán távozzál. A prédikátor némán elvonult.

A vár kapujánál a parancsnok uagy kísérettel várta és üdvözölte Possevino atyát. Ez figyelmeztette őt a kálvinista prédikátor ármányaira, utmutatást adott neki, mit kelljen tenni, hogy az igaz hit ismeretére ő maga is

Telefon: 560.

U J K E N Y É R S Ű T Ő D E.

Telefon: 560.

Értesítés. Ezennel értesítjük a n. é. közönséget, hogy **Nagy-Körös-utcán, a Szabó-féle vendéglő mellett első monori házikenyer és valódi monori rozskenyér sütődét nyitottunk.**

Fiók-üzlet: SZÉCHENYI-TÉR, 29.
Raktárak: Huszár A. és Társa, Kolozsvári-utca. — Ullmann Sándor, Kolozsvári-utca. — Mózes Farkas, Gilyányi-utca. — Roth Dániel, Nagypiacz-tér. — Weisz Nánán, Kert-utca. Glück Gyula, Aradi-ut. — Nádor Bernátne, Kossuth Lajos-utca.
A valódi monori kenyér mindazon üzletekben kapható, hol ezimutáblánk ki lesz téve.

Csak monori kenyeret kérjen!

Szíves pártfogást kér tisztelettel: **Első monori házikenyer sütőde.**

melyeket a miniszterelnök alkotmányosságunk ellen vétene merészkedik. Hibáztatja a kormány pénztári, gazdasági politikáját. Az ország népe az éhínség előtt áll és van lelkiismerete ennek a kormányoknak 450 milliót kérni a hadsereg, két milliót pedig egy osztrák-császári udvartartás költségeire. (Ugy van a baloldalon.)

Gabányi Miklós: Gyalázati! Nem szégyenli magát?

Bakó József részletesen ismerteti mindazokat a szomorú körülményeket, melyek súlyl nehezedeek a szegény nép gazdasági helyzetére. A kormány mindezekre nincs tekintettel. A miniszterelnöknek a német nyelv jogos voltát elismerő nyilatkozatába soha sem fog belenyugodni a magyar nemzet. Ezzel a nyilatkozatával megérett a miniszterelnök a bukásra. A miniszterelnökök az az elve, hogy elnémetesítse a magyart, hogy a magyar gyermek hőcsője felett német dalt énekeljen a magyar dajka, hogy ünnepeiken a «Gott-er-halte»-t játssza a magyar cigány.

Gabányi Miklós: A hóhér indulót!

Bakó József ezután fejtegeti, hogy mindent elvisz már tőlünk az osztrák, de abba sohasem fog beleegyezni a függetlenségi párt, hogy nyelvünket is elrabolja. Sürgeti a protestáns egyházak anyagi jólétét biztosító 1848. XX. t. cz. végrehajtását.

Olay Lajos: Hisz a «Magyar Szó» a kormány hivatalos lapja mindig azt ugatja, hogy Tisza ezt végre akarja hajtani, tedd meg a kérdést!

Elnök: (csenget) csendet kérek!

Bakó József hosszasan válaszol a protestánsok szomorú helyzetét. Nem viseltetik bizalommal a kormány iránt, nem szavazza meg a költségvetést. (Helyeslés a baloldalon.)

Vlad Aurél: Hibáztatja pénzügyi szempontból, hogy emelték a vármegyei tisztviselők fizetését. Nem viseltetik bizalommal a kormány iránt, mert állami iskolákba kényszerítik a nemzetiségeket.

A függetlenségi pártnak azt veti szemére, hogy eltért Kossuth Lajos elveitől, ki az egyenlőségnek volt a híve. Nem fogadja el a költségvetést.

Nessi Pál nem viseltetik bizalommal a kormány iránt, azért nem szavazza meg a költségvetést.

Sürgeti az 1848: XX. t.-c. ikt. végrehajtását.

Ülés vége 3 órakor.

A VI. egyetemes tanítógyűlés.

— Utolsó nap. —

Budapest, július 6.

Reggel nyolcz órakor nyílt meg az egyetemes tanítógyűlés utolsó napja körülbelül ezer tanító jelenlétében, azok élénk és lankadatlan érdeklődése mellett.

A tanítói nyugdíjtörvény revíziója volt napirendre tűzve, amelyről nagyszabású és mindvégig magas színvonalu vita indult meg. Az előadókon kívül ma végre a tanítószáz is hozzászólhatott a kérdéshez. Tizenötön bonczolgatták az ülés folyamán az előadói javaslatokat.

A gyűlést ma **Kozma László** elnök vezette. A jegyzőkönyv vezetésére **Sófalvy György**öt kérték fel.

Az elnök köszönetet mond a nagygyűlésnek a bizalomért, ezután üdvözli az olaszországi tanítók képviselőit, megjelenti **Venturini** Luigi udinei tanfelügyelőt és a horvát tanítók küldöttjét **Tominkovics** Viktor karlováci igazgató tanítót. Azután fölhívja **Sárkány Gábor** előadót, hogy terjessze elő a javaslatát.

Sárkány Gábor (Munkács) hosszabb indokolás után a következő határozati javaslatot ajánlja elfogadásra:

A tanító szolgálati ideje 35 évben állapítsék meg.

A nagyobb fizetési fokozatba előlépett tanítóktól a nyugdíjalap javára a fizetési különbözetnek 33 százaléka vonassék le az eddigi 50 százalék helyett.

A tanító évi nyugdíjjáradéka a fizetés 2 százalékánál magasabb ne legyen.

Az 1870-ik év előtt alkalmazásban volt néptanító összes szolgálati ideje nyugdíjaztatásakor beszámíttassék.

Az özvegy elhalt férjének öt évi szolgálat után nyugdíjra jogosult legyen.

A tanító szolgálatba lépése, illetve oklevélének megszerzése idejétől nyugdíjjogosultsággal birjon.

Ha valaki tanítói pályát megszakította, de később arra visszatér, a megszakítás előtti szolgálati idő nyugdíjába betudassék.

Utána **Bursics** Ernő budapesti tanító lépett az előadó emelvényre. Zajos helyeslésekkel kísért javaslatától a következő pontokat közölik:

Allíttassék vissza az 1875. évi XXXII. törvényeknek az az üdvös intézkedése (41. §.

1. pont), hogy Magyarország minden tanítója kötelezett tagja az országos tanító nyugdíjintézetnek. Ehez képest a nyugdíjintézetbe való fölvetel ne jelentkezés útján, hanem újra hivatalból történjék.

A tanító nyugdíjképessége 10-ik szolgálati évének betöltésével kezdődjék ugyan, de özvegye és árvái már 6 évi szolgálata után nyerjenek ellátást.

Ha a szolgálat idejének alaszállítását a nyugdíj el nem bírnia, a tanítószáz évi hozzájárulása 2 százalékról 3 százalékra emeltesék. De hasonló arányban emeltesék az iskolafentartók évi hozzájárulása és tanítói állásonként 24 koronáról 35—50 koronára. Az állam pedig az eddigi 300.009 korona helyett legalább 500.000 koronával segítse évenként az országos tanítói nyugdíjintézetet.

A tanító özvegyének nyugdíja férje beszámítható teljes fizetésének 50 százaléka legyen.

Sursics beleegyezik, hogy **Sárkány** határozati javaslatának 5. és 12. pontját az ő javaslatával együtt elfogadják. Az 5. pont arról szól, hogy az 1870. év előtt alkalmazásban volt néptanítók összes szolgálati ideje beszámíttassék nyugdíjazáskor. A 12. pont szerint a tanító földjövédelme az illető község területén szokásos haszonbérék átlaga szerint számíttassék be a nyugdíjigénybe.

Az ezután megindult vitában résztvettek **Handelsmann** Antal (Szabadka), aki 33 évi szolgálati időt kíván s követeli, hogy a tanítóknak már a kinevezésekor kezdődjék a nyugdíj jogosultsága. **Kovács** Alajos (Megyer) a ki azt óhajítja, hogy a felekezetek által főtartott kántortanítói állások fizetése különíttessék el a kántori illetményektől. Az így elkülönített tanítói fizetést szükség esetén egészítse ki az állam a megállapított minimumra. Ez legyen a kántortanítók nyugdíjának alapja. (Zajos helyeslés) Utána **Csángoly** József (Kaposvár) kérte az egyetemes gyűlést, hogy mondja ki hogy valamely tanító büne folytán az ártalan felesége és a gyermekei nevesítsék el megillető nyugdíjigényükre. (Eljenzés.) A vitában még **Makkay** Soma (Koronka), **Szeiler** Gábor (Villány), **Singer** Manó (Békes Csaba), **Lázár** István (Füzes-Gyarmat), **Kecskeméthy** László (Mezőtur), **Tuba** Károly (Komárom), **Arany** Bálint (Rinya-Ujlak), **Mihályfi** József (Bogsán), **Gábel** Jakab (Nagyvárad), **Buzás** János ez óriási derűtség közben azt kívánta, hogy minden tanítónak egyenlő legyen a nyugdíja, **Greguss** Gyula (Tököl), **Sós** József (Hövely) és **Müller** Antal (Budapest) vettek részt. Majd az előadók éltek még a zárószó jogával, ezután áttértek a napirend második pontjára: a **népnevelési egyesületekre**.

A berettyóujfalui róm. kath. templom alapkövetétele.

(Saját tudósítónktól.)

Berettyó-Ujfalu, július 6.

Lélekemelő ünnepség színhelye volt tegnap megyénk egyik virágzó nagyközsége, **Berettyó-Ujfalu**, a Sárret góczpontja.

Az Isten dicsőségére s a hívek lelki épülésére emelendő róm. kath. templom alapkövetétele ment végbe a község s környékének osztatlan öröme s a lakosság impozáns nagy számban való részvétele mellett, ami fényes tanujele annak, hogy valóban itt az ideje, hogy az egyre szaporodó hívek saját templomukban dicsérhessék az Urat.

Jól esett látrunk az egyszerű hívek tömegében az egész intelligenciát, ami az együttérzésnek, az egyetértésnek nagyon szép bizonyítéka.

Az egyházi szertartást **Palotay** László pápai praelátus végezte segédlettel. A praelátusnak az egész nap folyamán lelkes ünnepeletésben volt része.

Ugyanis az ő nemes szíve, lelkének n

eljusson, a katolikus népet a király nevében pártfogásába ajánlotta.

A várparancsnok biztosítja, hogy a katolikusok javát szíven viselte eddig is, és viselni fogja ezután is s készséggel fogadja őket pártfogása alá. O maga — ugymond — noha nem katolikus, de a kálvinistákkal a praedestinációra, az Oltáriszentségre és a keresztény cselekedetre vonatkozó tanításukban nem ért egyet; a jó cselekedeteket az üdvözlésre szükségesnek tartja, az Oltáriszentségben Krisztus urunk igaz testének jele létét hiszi.

Nem marad egyéb hátra — válaszolá **Possevino** — minthogy egyebekben is vonja meg a hitet attól, ki az evangélium ellenére az Oltáriszentségben Krisztus jelenlétét tagadja. Azt a reménységét fejezi ki, hogy közelebb jó hírt fog hallani felőle.

Ezután folytatta útját a templom felé, amelyet férfiak és nők megtöltöttek. Ezek, miután a misét ájtatosan meghallgatták, a távozó **Possevino**t sirva és zokogva, majdnem térdre borulva vették körül. Némelyek áldásért, mások olvasóért vagy imádságos könyvért könyörögtek, szerencsés utat kívántak; magukat, mint akik a törökök torkában élnek, a kálvinistáktól és más eretnekektől el vannak nyomva, pártfogásába ajánlották.

Ezalatt **Possevino** atya elé lépett egy durva posztóba öltözött, vastag kötéllel övezett, halvány arcú, tisztelretreméltő megjelenésű férfi, aki a török hódoltságából három esztendő előtt költözött Váradra. Azt a kérel-

met terjesztette elő, tegye lehetővé, hogy szerzetes rendbe léphessen, mert ezen szándékának megvalósítása végett és hogy békében halhasson meg, menekült a törökök közül és hagyta el nejét, aki vonakodott a katolikus hitre térni és elhagyni Gyula városát, ahol nincsenek keresztények, hanem csak arianusok, kiknek papja előtt léptek ők is házasságra.

Miután **Possevino** a jelenlevőktől értesült, hogy az ember tisztességes életet folytat, buzgó látogatója a katolikus templomnak és kis kerije műveléséből tartja fenn magát: dicsérte szándékát, de megmagyarázta neki, hogy szerzetbe lépnie nem lehetséges. Nehogy mégis vizsgáztatás nélkül hagyja, levelet adott neki át, amelyben kolozsvári rendtársainkat felkéri, hogy őt vagy a papnevelő intézet kertjébe, vagy falvainkban foglaltassák, gyakran bocsássák a szentségekhez; alkalmasnak találván őt a magyar nyelvben való jártasságánál és valóságosságánál fogva arra, hogy a jobbágyok gyermekeit a keresztény vallásban oktassa.

Mikor mindezek elintézése után kocsikra felszállottunk, megjelent a várparancsnok és 300 lovassal háromezer lépésnyi távolságra kísért, mikor pedig tőlünk tácsút vett, három ifju unokaöccsét, kik tanulmány czéjából Rómába készülnek, ajánlotta nekünk és lovas csapatot adott mellénk, hogy minket a török martalócok ellen megoltalmazva Ecsedre vigyen . . .

(Vége köv.)

jósága tette lehetővé, hogy Berettyó-Ujfalu templomhoz jut, hogy egy toronnyal több nyulik az ég felé, büszkén hirdelve egyházunk terjedését, az Isten fenségét. Az építkezés költségének kétharmadrészét az áldott szívű, jótékony főpap, káptalanunk disze, Palotay praelátus viseli.

Palotay László praelátust lelkes fogadtatásban részesítették az ujfalui hívek élén a hitközséggel.

Az alapkövetélt délelőtt 11 órakor ment végbe.

A templom építésére kijelölt helyen diszes lombsátor állott oltárral és az alapkövel.

A lombsátort óriási közönség vette körül ünneplő díszben. Az oltárhoz közel állottak a hitközség tagjai, élén Hubert Ottó járásbíró, világi elnökkel a káptalan több tisztje, s a község s vidékének intelligenciája. Különösen feltűnő számban uri hölgyek.

Palotay László praelátus egyházi díszben, Osomák János furtai esperes, Rézmann Márton m.-peterdi, Imrik S. Zoltán hosszúpályi-i plebánosok, dr. Némethy Gyula theol. tanár és Makkay József karkáplán, segédletével végezte a szertartást, majd körüljárta az alapokat, megszentelte, ugyisint az alapkövet is, melybe aztán elhelyezték a következő okmányt:

Dicsértessék a Jézus Krisztus.

Emlékirat.

Szent István havának 27. napján az Ur Jézus születésének 1904-ik, Szentséges Atyánk X. Pius pápaságának első, 6 apostoli királyi Felsége I. Ferencz József uralkodásának 56-ik, dr. Szmezsányi Pál v. b. t. tanácsos főpásztor, pü. pökegének 13-ik, nagyváradai püspökségének első évében; Császka György v. b. t. tanácsos kalocsai érsek metropolitásága idejében, amidőn kerületi esperes Csomák N. János, ez idő szerint még a b. szentmártoni anyaegyházhoz tartozó B.-Ujfalu leányegyház parochusa Bihary Ferencz, a Berettyó-Ujfaluban megalakult első r. kath. hitközség és egyháztanács világi főnöke, Hubert Ottó kir. járásbíró, egyházigazdók: Prajánovics Antal gyógyszerész és Gubicza Adám kir. aljárásbíró, egyháztanácsai jegyző Gardig Gyula takarékpénztári főkönyvelő; az egyház rendes tagjai pedig: dr. Vímay Árpád jogtudor, kir. aljárásbíró, dr. Kránczly Béla orvosudor, Szöllőssi Gyula kir. aljárásbíró, Arvay László kir. postamester, Orosz László kir. adóhivatali ellenőr, Fernbach János kir. járásbírói tisztségviselő, Kugler Antal kereskedő, Seres György és Zángó György b.-ujfalui polgárok valának Sztarill Ferencz tervrajza szerinti építész közbejöttével, kik mindnyájan szívvél és lélekkel óhajták azt, hogy szeretett magyar hazánk legyen mielőbb minden ízében és intézményében keresztény, teljesen nemzeti, magyar, nagy és hatalmas és Isten földi országa terjedjen.

Az évszázadokkal ezelőtt még az Árpád-házból származott királyaink idejében épült s romjaiban a herpályi pusztán a mai napon is látható a Magyar Paulinus szerzetes-rend templomának a tatár és török dúlások által történt elpusztítása óta e hely és vidéken a róm. katolikus hitélet teljesen kiveszvéen, csak a múlt század utolsó tizedében s a jelen század első éveiben mutatkozott a róm. kath. hívek némi tömörülése és a hitbuzgalom fellendülése, megindulása. Azonban a hívek csekélyebb száma s anyagi javaiknak hiánya a templom építését lehetetlenné tette, mig nem az Ur kedvező kegyelme folytán Palotay László (ki Máramaros-Szigeten született s az 1848-49-iki dicső szabadság és önvédelmi harcunknak mint honvédtiszt bajnoka is volt) pápai praelátus, prépost és váradai kanonok ur 6 méltósága a telket, — melyen e templom épült — az 1903. évben a b.-ujfalui hitközség részére

templom, iskola és parochia építés céljaira megvásárolván, megszerezte az alapot a hívek óhajának telje tüléséhez.

Miután a megyés püspök 6 nagyméltósága is hozzájárulását és beleegyezését adta ahhoz, hogy a templom felépíttessék:

A Szt. László királyunk által alapított váradai latinszertartású püspökséghez tartozó Berettyó-Ujfalu községében a római katolikus hívek számának az üdv. 1903. évében közel félezerre történt szaporodásával, akkor amikor Méltóságos és Főtisztelendő Palotay László pápai praelátus váradai kanonok további fejlődési bőkezűsége a hívek minden anyagi megterhelhetése nélkül lehetővé tette a templom és iskola teljes fölépítését és berendezését, — tétetett le a templom alapköve, ott ahol évszázadokon át nem virágozott a római katolikus hitélet s nem volt rom. katolikus szertartás szerint istentisztelet.

Az Ur áldása legyen mindazokon, kik erkölcsi vagy anyagi eszközökkel, munkájukkal járulnak hozzá e templom felépítéséhez s hirdesse a felépítendő templom az ur s a teljes — Szentháromság dicsőségét most és mindörökké. — Amen.

A szokásos imák elmondása után Palotay praelátus az 6 lelkes szeretetteljes hangján rövid, lelkesítő beszédet intézett az egybegyűltekhez a lombsátorból.

Az egyházi ünnepség után az Oroszlán szálló diszes nagytermében bankett volt, melyen mintegy hatvanan vettek részt. Ott voltak az összes hivatalok vezetői, a község s vidéke értelmiségei. A főhelyen Palotay László praelátus ült, kit zajos óvációban részesítettek az ebéd alatt is. Körülötte ültek Csomák János esperes, Hubert Ottó járásbíró egyház. elnök, Rézmann Márton, Jezerniczky Dénes főszolgabíró, Imrik Zoltán, Medzidradzky Miksa, Lőrinczy Imre, Sztarill Ferencz építész, Szöllőssy Gyula, dr. Reisner Albert, Tardy György, Leszkay János, Réthy Kálmán, dr. Kránczly Béla, dr. Habókay Béla, dr. Némethy Gyula, dr. Bölöny György, Trajánovics Antal, Gazdig Gyula, Kolb Géza, Arvay László, Tardy Sándor, dr. Vinnay Árpád, Gubicza Adám, dr. Kádár Antal, Orosz Géza, Z. Szabó István, Juhos Ferencz, dr. Kovács Lajos, Kugler Antal, Nyiri István, Makkay József stb.

A pecsenyénél Osomák János esperes állott fel és lelkes pohárköszöntőben kért áldást X. Pius pápára s a magyar királyra. A szép magvas pohárköszöntőt állva hallgatták végig s az éljenzés után felszendült az ajkáról a nemzet imádsága:

Isten áld meg a magyart . . .

Ezután Palotay László praelátus állott szólásra, de alig tudott szóhozjutni oly lelkesedéssel vették őt körül.

Fokozta a lelkesedést Szmezsányi püspök 6 Excellentiájára, szeretett főpásztorunkra mondott áldomása.

Hubert Ottó egyházkerületi elnök Palotay 6 Méltóságára tiritett riadó éljenzés között. Tolmácsolta a község háláját a praelátus iránt, ki oly nagy áldozatot hozott, hogy az ujfalu hívek régi vágya teljesüljön.

Rézmann Márton a templom jelenlevő építőjét, Sztarill Ferencz jeles építészünket éltette.

Feltűnést keltett a következő toaszt: dr. Kádár Antal albiró Hubert Ottóra az ujfalui hitközség nagyérdemű elnökére mondott szép pohárköszöntőt, melyben többek között annak adott kifejezést, hogy az ev. ref. egyháznak is nagy öröme a mai kötetélt. Nem tagja ő sem a kath. anyaszentegyháznak, de örömmel ismeri el, hogy a kath. egyház tud legjobban ellentállani a felekezetenélküliségnek és a szociálizmusnak.

Palotay László praelátus második toasztjában a hölgyekre mondott szép pohárköszöntőt.

Még több magvas pohárköszöntő hangzott el a mindvégig lelkes hangulatban lefolyó banketten, melyet a hitközség adott.

Este a Kath. ifjuság fényesen sikerült táncmulatságot rendezett.

A csinos izléses templomot Sztarill Ferencz kiváló nagyváradai építész saját terve szerint építi átmeneti stílusban. A templom hossza 30 méter, szélessége átlag 12 méter, a torony magassága kb. 40 méter. Összes költség 50000 korona, melynek két-harmadát Palotay praelátus fedezi. A templom az idén felépül.

UJDONSAGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a múlt, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetésü díjaitak mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* Nem hagyta jóvá a miniszter. A főkapitány előterjesztése alapján Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága egy szabályrendeletet fogadott el az italmérésekre vonatkozólag, amelynek csak két szakasza van; az egyik szerint vendéglő, korcsma, italmérés a középületektől csak 100 méter távolságra nyithatók, a második szakasz pedig azt mondja, hogy kivételes esetekben a törvényhatóság adhat engedélyt. A miniszter megtagadta a szabályrendeletől a jóváhagyást, azon czímen, hogy az italmérések engedélyezése nem a törvényhatóság, hanem a kir. pénzügyigazgatóság jogkörébe tartozik.

* Jelölések a hadapródiskolába. A honvéd hadapródiskolánál Nagyvárad városa által tett alapítványi helyek közül a szeptemberben megnyitandó tanévre egy alapítványi hely üresedik meg, a melyre Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága teszi meg jelölését a honvédelminiszterhez. Az alapítványi helyre két pályázat érkezett be. Nagyvárad város tanácsa tegnapi ülésében elhatározta, hogy a város alapítványi helyére első sorban néhai dr. *Bulyovszky* József volt polgármester Ödön fiát, másodsorban *Kassay* István mezőbíró István fiát ajánlja a város törvényhatóságának felterjesztésre.

* A városi levéltáros kérelme. Lakos Lajos városi levéltáros azon kérelemmel fordult Nagyvárad városához, hogy legközelebb megjelent *Nagyvárad múltja és jelene* című közérdekű munkájának nyomdai költségeihez járuljon hozzá a város. A városi tanács nem hozott érdemleges határozatot a kérelem ügyében, hanem kiadta véleményezés végett.

* Közigazgatási ülés. Nagyvárad város közigazgatási bizottsága ma, csütörtökön délután 3 órakor tartja rendes havi ülését.

* Segély kiosztás az élesdi kaszinóban. Közöltük annak idején lapunkban, hogy az élesdi kaszinó a folyó év április 24-én az élesdi zavargások alkalmával agyonlöttek és megsebesültek árváinak és özvegyeinek felszólítására gyűjtést rendezett. Az e czélból kiküldött bizottság befejezte működését. 7606 K 50 fillérre rug az a tekintélyes összeg, melyet összegyűjtött. A nemeslelkű adakozók élén városunk emberszerető, lánglelkű püspöke Dr

Szmrecsányi Pál szerepel, a ki valóban fejlődési bökkenővel sietett a szerencsétlenség enyhítésére. A bizottság alapos és széleskörű információk után végre megállapította, kik szorulnak leginkább a segélyre és kik legérdemesebbek reá. E hó 4-én történt meg a segélykiosztása az élesdi kaszinóban az egész bizottság és számos kaszinótag jelenlétében. A kiosztás előtt Sámson Márton dr bizottsági elnök beszédet intézett a segélyezendőkhez, s aztán egyenként szólították fel őket, hogy a segélyösszeg átvételére jelentkezzenek. A szerencsétlenek bizonyára hálás emlékek lesznek az emberszerető segélyezők iránt, s az élesdi kaszinó aktiója nyilván jó hálát fog tenni, azon a lelketlen izgatóktól felbujtogatott vidéken.

* **A tűzérkaszárnya kibővítése.** Alig öt évvel ezelőtt építette fel Nagyváradi városa a Külváros mellett a Vilmos főherceg tűzérkaszárnyát, a hadügyminiszter által jóváhagyott tervek alapján. A katonai parancsnokság most területet kér a katonai kibővítésére a várostól. Azt nem közli az átiratban a parancsnokság, hogy mily célból szükséges a katonai kibővítése.

* **Villamoserő a vágóhídon.** Ezek óta állandó a panasz a nagyváradi közvágóhíd ellen, mert a hűtőt és jégkamrát nem használhatják a mészáros iparosok. Végre segít a város ezeken a bajokon is. A tegnapi tanács ülésben tárgyalták a vágóhídi jégkamara és hűtőberendezésnek villamos erőre leendő átalakítását, amely által az igényeknek megfelelő berendezést nyernek a mészáros iparosok. A villamoserőre leendő berendezés költségvetése, 1050 korona összegre van előirányozva.

* **Uj fordulat az élesdi vérfürdő ügyében.** A nagyváradi kir. ügyészség az élesdi vérfürdő miatt letartóztatott és fogva levő vádlottak ügyében indítványt készített az összes letartóztatott vádlottak szabadlábra helyezése tárgyában, az egy Silberstein Dezső kivételével. Ez indítványt az okon teszi meg az ügyészség, mivel a vizsgálat befejezetlensége miatt az élesdi vérfürdő dolga az őszig aligha kerül főtárgyalás elé, s így fogva tartottak fogóságuk miatt elesnének nyári keresetüktől. A vádtanács ez indítvánnyal július 11-én fog foglalkozni. Ujabbán egyúttal még 37 élesdi-déki ember ellen emel vádat a kir. ügyészség, hatóság elleni erőszak miatt. E vádirat is e hó 11-én kerül majd a vádtanács elé.

* **Biharmegye közigazgatása a múlt hónapban.** Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap délelőtti ülést tartott a főispán elnökelete alatt. Jelen voltak az ülésen: dr Miskolczy Ferencz alispán, dr Wallner Odön, Hranyczy Károly, Sipos Orbán, dr Nagy Géza, dr Popovics György, gr. Tisza Kálmán, id. Markovits Károly, Zigre Miklós, Hegyesi Márton, Papp Miklós, Szunyogh Szabolcs, Des Echerolles-Kruspér Sándor, Balázsházy Iván, Jancsó Károly és Poyár Ernő. Az alispáni jelentés megemlékezik a szokásos módon a közigazgatás múlt havi állapotáról. A közegészségügy és közbiztonság június hónapban átlag jó volt. — Sipos Orbán kir. tanfelügyelő bejelentette a tanítók időközben elfordult fegyelmi ügyét. Jóváhagyták. Elnök főispán bejelentette, hogy a vasutasok sztrájkjának megszüntetése alkalmából a bizottság által küldött üdvözlőt a miniszter köszönetét fejezte ki. Zigre Miklós felszólalt az iránt, hogy a kultuszminiszter jelölje meg a községi tanítók részére kiadandó segélyeket, mert így több pályázó jelentkezne. Az indítvány elfogadták. Egy sereg adóügy elintézése után az ülés véget éri.

* **A ki mindenben megnyugszik.** Egy ifju joggyakornokkal történt meg az alábbi eset. Régóta vágyódott az ifju joggyakornok arra, hogy ügyészségi megbizottnak nevezze ki. Végre

megjött a kinevezés s az ifju nem csekély szív-dobogások között foglalta el helyét a vád asztala mellett.

Folyt a tárgyalás rendjén egészen addig, a míg a vádbeszédre került a sor.

— Tessék előterjeszteni a vádat; szólt a bíró.

— Megnyugszom, jelentette ki az ügyészségi megbizott.

A bíró azt hitte, nem értett jól.

— Tessék?

— Megnyugszom, hangzott ismét a válasz rendületlenül.

— Azt mondtam terjeszse elő a vádat!

— Igenis kérem szépen, de én megnyugszom, kérem szépen.

— De mi a mennydörgős mennykőben nyugszik még, mikor nincs miben!

— Igenis, kérem szépen, megnyugszom előre a tekintetes kir. járásbiróság ítéletében. Akármilyen lesz, kérem szépen.

A bíró akart valamit mondani, de aztán jobbnak látta, ha semmit sem mond. Ellenben a szolgát azonnal átküldte egy másik ügyészségi megbizottért.

* **Uj vendéglő a város központján.** A város legélénkebb pontján, Teleky-utcán csinos, minden kényelmet és kívánalmat kielégítő s jól berendezett vendéglő helyiséget nyitott Czegléd Sándor régi, elismert kitchén vendéglős. A beköszöntött nagy meleg időben sokan keresik fel a kitchén ételeket és borokat kedvelők a diszes kerthelyiséggel is berendezett vendéglőt. Az új helyiségben ma, csütörtökön és ezután minden csütörtökön és vasárnap este Hamza Miska zenekara hangversenyez.

* **Öngyilkos leány.** Bartha Eszter bagaméri lakos szüleinek lakásán ma reggel 5 órakor felakasztotta magát. A szülei még élve levágták a kötélről az öngyilkost, de mielőtt még orvosi segélyben részesítették volna, kiszenvedett. Az esetről telefonon értesítették a nagyváradi királyi ügyészséget, mely megadta a hulla eltemetésére az engedélyt. Tettének oka reménytelen szerelem volt.

* **Miért veri Japán az oroszot?** Szenzációs hírt küld egyik haditudósító a távol keleti harctérről a londoni Doily Expressnek.

— A japánok, — írja az angol újságíró — nemcsak kiváló hadvezérek és harcosok, hanem elsőrangú diplomaták is. Tisztában vannak azzal, hogy a háborúban nemcsak ágyúkkal és vérral lehet diadalokat aratni, hanem pénzrel is. Egyelőre még titok az, de immár kezdik hangosan suttogni, hogy a japánok nagy összeget fizetnek — orosz tábornokoknak. Vagyis más szóval: a japán vezérkarnak sikerült pénzzel megvásárolni több orosz főtiszt lelkiismeretét és így módosítani a képet alkothatnának magoknak az ellenség hadállásáról. Két tábornok nevét suttogják e hírek kapcsán: Micsenkó és Szahulajeff tábornok neveit. Allítólag mindegyik egy millió dollárt kapta a japán kormánytól. A londoni újságíró bármily komoly hangon közölje is ezeket a súlyos vádakait, maga is kételkedik azok valóságában.

x **Csak monori kenyeret tessék kérni.**

x Tisztelettel hívjuk fel lapunk olvasóinak szives figyelmét **Sz. KOCSIS JÁNOS** katonai, egyenruházati, férfi-szabó cég lapunk mai számában közölt hirdetésére 606

x Olvasóink figyelmét felhívjuk **Guzmann Ferencz** bádigos-mester légszusz- és vízvezeték-szerelő lapunk mai számában közölt hirdetésére.

Igazságszolgáltatás.

A rákosi vasutasok bűnpöre.

— A főtárgyalás harmadik napja. —

A rákosi vasutasok bűnpörében a legérdekesebb, legpikánsabb része a háttér a nyomozási jegyzőkönyvek. Az igen gyakori eset, hogy a vádlott visszavonja a rendőrség előtt tett beismerő vallomását s hogy ezt megindokol-

hassa, vagy azzal áll elő, hogy rákényszerítették a beismerésre, vagy hogy nem az került a jegyzőkönyvbe, a mit ő vallott. Ez az eset megtörtént most is csak hogy ebben a pörben a vádlottak védekezését valószínűvé teszi az a körülmény, hogy maguk a tanúk is azt erősítgetik, hogy a rendőrségnél a nyomozási jegyzőkönyvet hamisan vezették. Ez nem hihető, de a védelem mindenesetre kihasználja és bizonyára provokálni fogja Bérczi rendőrkapitány kihallgatását.

Tegnap már a védelem tanuinak kihallgatására került a sor.

Az érdeklődés állandóan igen nagy, az esküszéki termet megtölti a hallgatóság és feszült figyelemmel lesi a tanúk vallomását. Az első tanu:

Forray Zsigmond vasuti hivatalnok, a kinek az egyik vádlott a testvéröccse. Kijelenti, hogy ennek daczára hajlandó vallomást tenni.

Ő az egész ügyről abszolút semmit sem tud.

— Pedig a rendőrség előtt egészen mást vallott.

— Ugyanigy vallottam, csak hogy Bérczy kapitány mindent, ami neki tetszett, beirt a jegyzőkönyvbe és rákényszerített arra, hogy a jegyzőkönyvet aláírjam.

— Hogy kényszerítették?

— Ugy, hogy a fogalmazó fenyegetett, hogy engem is csak egy hajszál választ el a letartóztatástól.

Geszti ügyész: (Vukov állomásfőnökhöz.) Mondja, kérem kicsoda rongálás történt az állomáson?

— Rongálásról nem tudok. A lámpákat karjelzőket eloltották, de nem rontották el.

Kocsis Károly vonatmálházó, tanu, elmondja, hogy este bement a pályaudvarra, akkor már ott állott a rákospalotai 165-ös vonat, és a nagy tömeg zsongtak, hogy kiűt a sztrájk, ő azonban sietett haza a családjához. Utközben találkozott Marrán vádlottal, a pályaudvartól mintegy száz méternyi távolságban. Többet az ügyről nem tud.

Dr **Rácz** Dezső: Ott is kihallgatta a rendőrség?

— Hogyne: Egy detektiv értem jött, ki hurcizolt a kapitányságra és ott elmondta gazembernek, csirkefogónak.

— Marrán együtt jött magával a pályatestre is?

— Igen, ő is csak pár perczig tartózkodott ott.

Kiss Sándor kocsirendező szolgálatban volt a kritikus időben, de nem látott semmit.

A karjelző meggyújtása után az őrbódéba ment, ahol Csete József vádlott már vascsorázott.

Dr **Balogh** Imre: Megmondta azt a rendőrségnél is, hogy Csetét az őrszobában találta.

— Megmondtam.

— Es bevették a jegyzőkönyvbe?

— Nem tudom, mert előttem nem olvasták fel.

— Hát akkor miért írta alá?

— Azért, mert Bérczy kapitány azzal fenyegetett, hogy lecsukat menten, ha nem írom alá. (Nagy mozgás.)

Novák Daniél állomási málházó nem tud semmit a zavargásról.

A kihallgatott tanokat meghitteltették és az elnök a tárgyalás folytatását csütörtök délelőtti kilencz órára tűzte ki.

TAVIRATOK.

A költségvetés általános vitájának vége.

Budapest, július 6. (Saját tud. táv.) Holnap berekesztik a költségvetés általános vitáját. Apponyi Albert grófot sürgönyileg hívták fel Budapestre barátai, hogy záróbeszédét megtarthassa. A Kos-

suth-párt bizalmasan elhatározta, hogy a maga részéről nem fogja nyújtani a költségvetés vitáját. Így valószínű, hogy 12 nap múlva vége lesz a költségvetés tárgyalásának és a képviselők hazamehetnek vakációzni. A Házban különben alig volt néhány képviselő, úgy, hogy Perczel elnök elrendelte a katalógus olvasását.

A mentelmi bizottság ülése.

Budapest, jul. 6. (Saját tud. táv.) Szivák Imre elnökle alatt ma foglalkozott folytatólag a mentelmi bizottság Lengyel Zoltán mentelmi esetével. Kihallgatta a Lengyel részéről bejelentett tanukat. A tanuk mit sem tudnak arról, mintha Lengyel a rendőrökkel erőszakoskodott volna. Lengyel Zoltán felszólalásában ismétli előző nyilatkozatát. A rendőrök vallomását összebeszélés művének mondja.

A bizottság kimondotta, hogy nem látja fenforogni Lengyel mentelmi jogának sérelmét.

Ez ellen Szatmári Mór kisebbségi véleményét terjesztett be.

Egy hazánkfa kitüntetése.

Budapest, július 6. (Saj. tud. táv.) Edwárd angol király Richter János hazánk fiát, hirneves festőt a Viktoria-rend IV. osztályának érdemkeresztjével tüntette ki.

A háboru.

Félmillió ujoncz.

Pétervár, jul. 6. A ma kiadott csári ukáz szerint ez évben a véderőlérvény alapján 447,302 védkötelest soroznak.

Uj parancsnokok.

Pétervár, jul. 6. Tevjasov tábornokot kinevezték turkesztáni főkörmányzóvá. A Ruszkij Invalid jelentése szerint a vilrai 7. hadtest parancsnokává Preszkop tábornokot a 42. gyaloghadosztály parancsnokát nevezték ki. Razgonov tábornokot, a 7. hadtest volt parancsnokát kinevezték a 16. Vibetszki-hadtest parancsnokává.

A port-arthuri őrség kirohanása.

Budapest jul. 6. (Saját tud. táv.) Londonból táviratozzák, hogy a port-Arthuri őrség kirohanást intézett a japánok ellen, de visszaverték őket.

A szárazföldi harcstérről.

Budapest, július 6. (Saj. tud. táv.) Tokióból vettük a hírt, hogy e hét elején kemény csata volt. Saimaci mellett A japánok győztek. Haicsöngnél az ellenségek előcsapatai már érintkeznek. Nagy csata várható.

Megtiltott levelezés.

Budapest, jul. 6. (Saját tud. táv.) A giesseni egyetemnek megtiltotta kormányja, hogy ezentúl évkönyvet ne küldjön a kolozsvári egyetemnek, mert a Ktauzenburg czimzésű ezidei évkönyvet visszaküldte.

KOZGAZDASAG.

A kamara teljes ülése.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara tegnap, július 6-án tartotta teljes ülését **Huzella Gyula** kir. keresk. tanácsos elnökle alatt.

Az elnöki közlések felölelik a mult teljes ülés óta érkezett s nagyobb fontosságú intézkedést nem igénylő miniszteri leiratokat. Mig a titkári jelentés a kamarai iroda ügyforgalmáról, a pénztárak jelentése pedig a kamara kiadásai és bevételeiről számol be. — Mindhárom jelentést tudomásul vették.

A kamara évi jelentésében felhozott azon panaszra, hogy a vidéki nyomdászat szomorú helyzetének daczára a m. kir. postakincstár összes nyomtatványait a fővárosban kszitteti, a kereskedelmi miniszter értesíti a kamarát, hogy az államvasutaknál a pénzügyminiszter alá rendelt hatóságoknál, a csendőrkereleti parancsnokságoknál s nagy részben a földmivélségi hatóságoknál a vidéki nyomdák részére biztosítva van a nyomtatvány szükséglet elkészítése. Ujabbban a posta-távirda intézménynél is keresztülvitetett a decentralizáció a nyomtatványok beszerzésénél. A többi miniszteri iratoknál és hatóságoknál szolgálati érdekek gátolják a nyomdai munkák vidéken leendő beszerzését.

A miniszter leiratát a teljes ülés tudomásul vette.

A kamarai titkárok április 30-án tartott értekezletükön behatóan foglalkoztak a kamarai illetékek nyilvántartásának czélszerűbb keresztülvitelének kérdésével, továbbá az évi jelentések közrebecsátásának ügyével. Az értekezletről készített jegyzőkönyvet tudomásul vették.

A kereskedelmi miniszter leiratára véleményezte a kamara, hogy a szabók részére szükséges próba bábukkal való hálalás a törvényes tilalom alól kivethető a kereskedelem sérelme nélkül — Ellenben az egészségügyi műszaki berendezésekre fentartani véleményezi a kamara a megrendelés-gyűjtési tilalmat.

A beszerzésbányai kamarának a szövetségi visszaélések meggátlása czéljából szövetségi törvény alkotása iránt a miniszterhez intézett feliratát hasonszelleű felterjesztéssel pártolják.

Pártolják továbbá az aradi kamarának a postatakarékpénztári intézmény tökéletesebbé tétele érdekében a miniszterhez juttatott felterjesztését.

A kassai kamara felterjesztésben kérte, hogy a gyógyfürdőkben a kereskedelmi és ipari üzletek az egész fürdőidény alatt, vasárnap déli 12 óráig nyitva lehessenek. Pártolták a felterjesztést.

A magyar bőriparosok orsz. egyesülete feliratot intézett a képviselőházhoz, a nyers bőrok különféle sérülésének fotozatos kiküszöbölésére alkalmas törvény hozatala iránt. A teljes ülés a feliratot pártolja s a kamara hasonszelleű feliratot intéz a miniszterhez.

Bertsey György bejelentette, hogy a nagyvárad ipartestület is mindent elkövet, hogy a helybeli mészárosoknál a bőrok hibátlanul előállíttassanak.

A derecskei iparosok kerületi ipartestület ohajtanak létesíteni s az illetékes főszolgabíró átirata folytán a kamara teljes ülése az ipartestület létesítését véleményezi.

A kassai keresk. iparkamara feliratot intézett a miniszterhez az iránt, hogy az osztrák keresk. miniszter által kiadott Central-Marken-Registerben a magyar városok német, tehát törvényellenesen szerepelnek. A felterjesztés pártolását kéri a társkamara. — Elfogadták.

A győri kamarának a vasutasok sztrájkja folytán szükségessé váló intézkedések tárgyában a miniszterhez intézett feliratát tudomásul vették.

A győri kamara a közszállítási ügyek rendezése tárgyában a kereskedelmi miniszterhez intézett felterjesztését pártolás végett megküldte. Ugyanezen felterjesztésre Nagyvárad

város tanácsa véleményét kéri a kamarától. A felterjesztés pártolását véleményezi a kamara.

Titkár részére 4 heti szabadságot engedélyeztek.

A marosvásárhelyi kamara a Székelyföld megismerése czéljából tanulmányi kirándulást rendez. Tudomásul vették.

Nagyvárad város tanácsa a Magyar Védő egyesület hatásköréről és tevékenységéről felvilágosítást kéri a kamarától. — Kiadták az elnökségnek, hogy eddigi álláspontjához hiven, véleményét mondjon.

A szegedi kamarának az okmányok feltülbélyegzésére vonatkozó szabályok visszassága tárgyában keletkezett feliratát pártolja a teljes ülés.

A sárréi főszolgabíró megkerest a kamarát, hogy a kamara tarifa kedvezményt eszközöljön ki a miniszternél a biharnagybajomi és környékbeli lakosság háziipar üzéséhez szükséges nyers gyékény vasuti szállítására. — A kérelmet a lehetőséghez képest teljesíti a kamara.

A kolozsvári társkamara pártolás czéljából megküldötte azon felterjesztését, hogy a cséplőgépek működtetése közben előfordulható bal esetek alkalmával annyira szükséges első segélynyújtást a gőzgépezési tanfolyamokon tantsák. — Pártolják.

A tenkei ipartestület annak kieszközlésére kéri fel a kamarát, hogy az ország bármely városában, vagy községében lakó, képességhez kötött kisiparos, a ki lakóhelyéről iparágához szükséges nyers-anyag beszerzése czéljából más város, vagy községbe utazik, évenként legfeljebb négy ízben, az ipartestület utján 75% kedvezményes vasuti jegy kiváltására alkalmas igazolványt kapjon. — Egyszerűen napirendre tértek a megkeresés felett.

Értéktözsde

Budapest, júl. 6.	
Osztrák hitel	685,50
Magyar hitel	749,60
Allmvasut	694,—
Rimamurányi	488,—
Magyar jelzálog	586,25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

5522 Tkvsz.
1904.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyvárad kir. törvényszék mint tkvi. hatóság közhírré teszi, hogy Pál Sándor és társai B. Bözörményi lakos végrehajtatónak Csorvási Juliánna B. Bözörményi lakos végrehajtatást szenvedő elleni végrehajtatási ügyében a B. Bözörményi 856. sz. betétben A I. 1—2 sor 1444. 1445. krsz. alatt felvett az 526 számú házból és Beltelekben lévő kertből álló jószág testre a végrehajtatási árverést elrendelte és annak foganatosítására határidőül 1904. évi július hó 16-ik napjának délelőtti 10 óráját B. Bözörmény községéhezhoz kitűzte.

Kikiáltási ár 881 korona azonban az árverésre kitett ingatlan szükség esetén ezen áron alul is el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnál és B. Bözörmény község előljáráóságánál tekinthetők meg.

Kelt Nagyváradon, 1904. évi április hó 30-ik napján. A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

H r a b a l l,

782.

kir. tszéki bíró.

**A vásárló közönség
figyelmébe!**

Óriási mennyiségű fehér és színes *balisztok, delainok* remek *grenadinok* és az annyira keresett *popltnokból* nagy raktár van. De különösen *valause* és *tüll csipkében*, továbbá minden *ruha díszítési* dolgokban mindenki által megdicsért s ép összeválogatott raktár van.

Tisztelettel 617

Háasz Manó

kézmű- és divatáruháza

Nagyvárad,

Zöldfa-utca elején.

Guzmann Ferencz

bádogos-mester

Nagy-Körös-utca 8. sz. (Mertz-ház.)

Elvállal:

légszesz-, vízvezeték-berendezéseket, csatornázásokat.

Fürdőszobákat és angol closették készítését.

Mindennemű bádogos munkálatokhoz, terveket és költségvetéseket díjtalanul készítek.

Házak jókarban tartási vállalata.

Telephonszám: 448.

„JEGENYE“

gyönyörű fekvésű gyógyfürdő.
(1600 méter magasan.)

Bánffy-Hunyad és Kolozsvár közt.

Vásártelki vasas Moor-fürdők.

11° Lobogó-fürdők.

Igazgató orvos:

Dr. Kazay Kálmán.

J a v a l v a:

kezdődő tüdőbajosoknak, scrofulótikusoknak, angolkórosoknak csusz, vérszegénység, idegesség ellen.

Prospectust küld

751

a kezelőség.

Hirdetmény.

„Nagyvárad-i Hitelbank Részvénytársaság“

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

elfogad betéteket könyvecskére és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett 5°-os kamatot összeg után fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat.

Jelzálogokra kölcsönöket nyújt.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Nagyvárad, 1904. május hó.

789

AZ igazgatóság.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Ezelőtt REISZ és PORJESZ.

Május elsejétől fogva

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Saját készítésű elegáns asztalos és kárpitos

BUTOROK

modern stílusban, gazdag választékban, árban.

Szolid, szabott árak!

Hajnal Ferencz

fűszer-, festék-, bor-, ásványvíz- és csemege-üzlete

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCA

Széchenyi-szállodával szemben.

Raffia, szőlőkötő fonal, ojtó-pamut, kékő és kempor.

Van szerencsém a t. cz. vevőközönség figyelmébe ajánlani dusan felszerelt mindennemű festékárulmat, u. m.

PADLÓ FESTÉKEK

Borostyánmáz 1 kg dobozban I-ső rendű 75 kr.
II-od 65
Spiritusmáz 1 1-ső 70
1 1-vegben I-ső 85

OLAJ FESTÉKEK

Minden színben 1 kg dob. I-ső rendű 82 kr.

Matt-, fényezett- és vasbutorok tisztításához

Bruniolinok, Spirituszlackok s Emaillackok, valamint

Terpentin, Firnis, Copállak, Damárlack, Börlack, Vaslack stb.

Pormentesítő olaj

1 kgr. ára 30 kr.

Helybeli megrendeléseket házhöz, vidéki megrendeléseket helybeli állomáshoz díjtalanul szállítok. Szives megbízás mellett vagyok

teljes tisztelettel

577

HAJNAL FERENCZ.

Előpataki gyógy- és borvíz forrása.

Brébi „Olga“-gyógyforrás.

Hazánk legjelesebb természetes gyógy kénes-sós-ásványvize.

Gyógyezélokra használva megbecsülhetetlen u. m: gyomorhajónál, aranyeres bántalmaknál, máj- és méh-bajónál, czuznál, köszvénynél, csont-hártya- és csontbántalmaknál, nemi gyengeségnél s valamennyi nemi-bajónál a leggyorsabb gyógyulást eredményezi.

Borral vegyítve a legkellemesebb és legélvezetesebb üdítő ital, kapható minden jobb fűszer kereskedésben és valamennyi előkelőbb vendéglőben.

Főraktár: FRIEDL és JÖRÖS cégnél Szt.-László-tér.

Kapható: Hajnal Ferencz Fő-utca és Petrovay Sándor Sztaroveszky-utcai fűszerkereskedéseiben. Vendéglőkben: Szauer és Dolgos «BAZAR», Schüch József «SZÉCHENYI», Czegléd Sándor Teleky-utca, Karger Sándor «HEGYALJAI», Leitner Ferencz «KEKMACSKA», Fülöp Katalin «KISPIPA», Karner Gyula «RIMANÓCZY», Szabó Gyula Körös-utca és Kecskeméty István Lukács-György-utca.

Sz. KOCSIS JÁNOS

férfi-szabó üzlete

NAGYVÁRAD, Szent László-tér. a „Sas“ kávéház mellett

Az idény előre haladottsága miatt, tavaszi és nyári a hazai, angol és francia, szöveteimből bámulatos olcsó árakért készítek a legújabb divatu uri ruhákat.

Tisztelettel

Sz. Kocsis János, katonai és polgári szabó

606

Szabott, olcsó ár!

Szolid és pontos kiszolgálás!

Új üzlet!

Van szerencsém a t. közönség b. tudomására adni, hogy helyben Zöldfa-utcán, *Heiman Lipót és Társa* céggel szemben a mai kor igényeinek teljesen megfelelő *rőfös és divat-áru üzletet nyitottam* s mint fiatal kezdő kereskedő, ki 12 év óta helybeli legelőkelőbb üzletekben elsajátítottam a t. hölgyközönség jó ízléseit, be akarom bizonyítani, hogy

Új üzlet!

Új üzlet!

Zöldfa-utcán csak Kertész Sándornál

lehet a *legdivatosabb árukat oly olcsóért beszerezni*, hogy bámulatos lesz egész Nagyvárad és Biharmegye vevőközönsége előtt. Mindenkinek saját érdeke ezen

746

rendkívül kedvező alkalmat felhasználni, mert ily szép és olcsó *soha nem volt* és nem is lesz. Például:

Legjobb mosó kartonok	— — — — 12 kr.	140 cm. sz. koronfekete Lüsztel	— — 98 kr.	120 cm. sz. Tennis Lüsztel minden szín	— 58 kr.
Legfinomabb selyem batiszt	— — — — 25 >	140 >	>	mintás legf. kelme 89 >	95 >
Pongais francia batiszt, arabesk mintákkal	38 >	120 >	>	Sottis legujabb — — — — 89 >	Fekete selyem napernyők 98 kr., legfin. 1 frt. 35 >

Rabkötött férfi és női harisnyák, zsebkendők, fejkendők, rendkívül olcsók, ágy garnitúrák, függönyök, paplanok és más százféle cikkek leirhatatlan olcsók, **de csak**

Kertész Sándor

új rőfös- és divatáruházában,
Zöldfa-u. (Heiman-céggel szemben.)

Szabott, olcsó ár!

— Meglepő eredmény! —

Egyszerű kezelés! Nagy kereslet!

mutatja leginkább mennyire vált be a

LABOLIN,

mely lábizzadás ellen a legjobb szer.

Teljesen ártalmatlan, hatása még

♦ oly idült esetben is biztos. ♦

Ára 1 üvegnek használati utasítással és ecsettel **1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

Berger Sándor

PARFÜMERIE „SAVOLY“
illatszertárában

NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR. (SZINHÁZ-SAROK.)

U J! S z e n z á c z i ó s! U J!

KARDOS LIPÓT

szerencsebazárja Nagyvárad, Szt.-László-tér 1. sz.

T. helybeli és fürdő közönség figyelmébe!

Van szerencsém a t. fürdő közönség szives tudomására hozni, *Nagyváradon Szt. László-téren* egy a mai kor igényeinek megfelelő

S z e r e n c s e B a z á r t

rendeztem be, hol óriási raktárt tartok: *játék-, diszmű-, ajándék-tárgyak, mindenféle szobadiszek-, női- és férfi fehérneműek, újszülött gyermekeknek kelengyék, nyakkendők, sétatatok, nap- és esőernyők, férfi torna övek és ingek, úszónadrágok, torna és komót cipők, női és férfi harisnyák, továbbá férfi és gyermek sapkák, fürdő kalapok, nagy raktár: Solingeni zsebkésekből. Tajték áruk, szivar és pénztárczák nagy választéka, férfi szalmakalapok, mosó kötények, disz és fekete női kötények, utazó táskák, gummi különlegességek, pipere cikkek. És baba javítást elvállalok.*

A midőn a legfigyelmesebb kiszolgálásról,
szolid olcsó árakról előre is biztosítom, becses
látogatását kérve vagyok

kiváló tisztelettel

Kardos Lipót, szerencse bazárja
Szent-László-tér, (Kiss Károly mellett.)

Gyermekek fekvő- és ülőkocsik. Utazó kosarak és láda kofferek.